

Sociální pracovníci o profesionalizaci sociální práce **Social Workers about the Professionalization of Social Work**

Petr Vojtíšek

PhDr. Petr Vojtíšek, PhD¹ je absolventem Katedry sociální práce FF UK, kde působí jako odborný asistent. Od roku 2006 působí ve vedoucích pozicích v sociálních službách a svůj profesní zájem obrací k oblasti managementu v sociální práci a sociální politice. Od roku 2010 vede soukromou praxi jako lektor a konzultant v oblasti řízení a vedení sociálních institucí a projektů.

Abstrakt

Článek přináší přehled o vnímání sociální práce v ČR samotnými sociálními pracovníky. Je výstupem série diskusních setkání se sociálními pracovníky a dalšími profesionály, kteří v sociální práci působí (vzdělavatelé, zástupci samospráv apod.). Sociální práce je stále vnímána na pomezí profesionální činnosti a svébytné profese, a právě i pohled na tuto hranici je předmětem zájmu tohoto textu. Článek přináší přehled názorů sociálních pracovníků na jejich zkušenosti s vnímáním jejich profese či práce jinými profesionály i laiky, dále definuje nástroje pro zvýšení prestiže profese sociální práce a zatřetí se věnuje otázkám kolem profesního zákona, profesního sdružování. Díky řadě diskusí se sociálními pracovníky máme další významný zdroj informací o stavu profese sociální práce.

Klíčová slova

sociální práce, profese, profesní komora, multidisciplinární tým, vzdělávání

Abstract

This article brings an overview of self-perceiving of professional social workers in the Czech Republic. The results of the set of discussions with social workers and other professionals (educators, public administration officers) are being presented. Social work is still on the border of professional occupation and autonomic profession. This article focuses on this border. The paper presents opinions and experiences of social workers in confrontation of perceiving of their profession by another professional and outsiders. Further, tools for prestige increase is being defined. And thirdly, it responses the answers about a chamber of professionals and professional associations. Thanks to amount of discussions it is available an important informational source of current social work status.

Keywords

social work, profession, professionals chambre, multidisciplinary team, education

¹ Kontakt: PhDr. Petr Vojtíšek, PhD. Katedra sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, U Kříže 8, 158 00 Praha 5; info@vojtisekpetr.cz

Úvod

Již koncem 90. let 20. století se v České republice začala vynořovat otázka profesionalizace sociální práce a její institucionalizace. Jedním z prvních počínů byl vznik české verze etického kodexu sociálních pracovníků vydaný Společností sociálních pracovníků. Odborné diskuze z let 2000-2006 vykrystalizovaly v část zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb, která nakonec trochu z nouze poprvé legislativně ukotvila některé výkony sociálních pracovníků v sociálních službách. Později se k této části zákona začala vázat povinnost i ostatních sociálních pracovníků ve veřejné správě (na OSPOD, na obcích), a to především v otázkách kvalifikace a dalšího vzdělávání. Naději na posílení profesní identity sociální práce jako svébytného oboru měl přinést výše zmíněný zákon o sociálních pracovnících, který je aktuálně v rozpracované verzi. Po řadě připomínkových řízení v počátcích legislativního procesu, je nyní ve formě věcného záměru na MPSV ČR. Příprava samotného věcného záměru však opět po čase rozvířila diskuse o profesi sociální práce, do které se aktivně zapojila řada subjektů (MPSV, sdružení sociálních pracovníků, střešní organizace i poskytovatelé sociálních služeb, zástupci samospráv, vzdělavatelů i neziskových organizací). Díky aktivitám zmíněných subjektů se do diskuse zapojili i samotní sociální pracovníci, kteří se účastnili v letech 2014-2016 řady akcí pořádaných za účelem zjištění postojů samotných sociálních pracovníků. Za zmínku stojí především Jarní a Podzimní škola sociální práce nebo mezinárodní semináře pořádané MPSV ČR v roce 2015 a 2016. Proběhla diskuse pod článkem na webových stránkách odborného periodika www.socialniprace.cz (Hůle, 2015 – diskuse pod článkem). Vznikla odborná tematická publikace - Sešity sociální práce (MPSV ČR, 2015). Byly publikovány i články k uvedenému tématu (např. Kodymová, 2016; Zajacová, 2014; Janebová, Musil, 2007). Významným výzkumným výstupem, který je relevantní pro následující článek, je monografie Musila a kol. (Musil, 2017). Cílem tohoto článku je představit aktuální pohledy sociálních pracovníků na obor/profesi sociální práce, jako pohledy z pozic osob vykonávajících každodenní praxi sociální práce. Cílem je tedy poznat povahu myšlenkových schémat, která utvářejí obor/profesi sociální práce tzv. zdola.

Je sociální práce profesí?

Jedním ze zajímavých jevů v diskusích o profesi sociální práce a o zákonu o sociálních pracovnících je i fakt, že do diskuse o sociální práci jako profesi se ve velké míře zapojovali a zapojují i odborníci z jiných profesí. Tedy i díky nim je profese sociální práce formulována a modelována. Taková byla i rekonstrukce sociální práce v ČR po roce 1989, tehdy byla restaurována na základě prvorepublikové tradice a v té době aktuální zahraniční praxe - především psychology, právníky, psychiatry, sociology, pedagogy apod. I proto je také sociální práce např. u různých vzdělavatelů pojímána skrze různá paradigmat. Vůbec první klíčovou otázkou je tedy relativizace sociální práce jako profese. Je sociální práce profesí nebo jen metoda práce s lidmi, kteří jsou ohroženi nepříznivou sociální situací? S touto otázkou přichází např. Musil (Musil, 2008) Pokud by měla být sociální práce profesí, potom by musely její výkony být unikátní a nenahraditelné výkony jiné profese. Zda toto sociální práce naplňuje je stále předmětem odborných diskusí. Na druhou stranu nese sociální práce více znaků charakteristické pro profesi (Greenwood, 1957:44–45). Sociální práce má vlastní odbornou přípravu (vstupní kritéria do profese), má vlastní teorii a metody, klíčové kompetence, etický kodex a systém dalšího vzdělávání, i když o jeho komplexnosti a systematičnosti by se dalo v ČR polemizovat. Zatím jí chybí jeden ze znaků – profesní

organizace, která zastává podpůrné, kontrolní, a sankční funkce (především v rovině etického výkonu profese).

Metodika

Přesto, že legislativní proces u zákona o sociálních pracovnících stojí, diskuse, kterou rozproudil stále pokračují. Následující článek představuje výstupy diskusí sociálních pracovníků k tématu profesionalizace a identity sociální práce z let 2016–2017. Diskuse proběhly v rámci spolupráce Profesní komory sociálních pracovníků, z.s, Rady pro rozvoj sociální práce, Asociace vzdělavatelů v sociální práci a univerzit.

Následující poznatky jsou výsledkem výzkumného šetření, které bylo koncipováno jako série diskusních skupin, kterých se účastnilo přibližně 160 osob, z nichž více než tři čtvrtiny tvořili samotní sociální pracovníci z veřejné správy i nestátních neziskových organizací². Jednalo se jak o sociální pracovníci vykonávající převážně podporu a pomoc, tak i sociální pracovníci vykonávající v rámci své práce i kontrolu. Ostatní účastníci byly z řad vzdělavatelů sociálních pracovníků, studentů sociální práce a několik zástupců příbuzných oborů (psychologie, právo). Diskuse probíhaly v období září 2016 až duben 2017 v Praze, Ostravě, Olomouci, Liberci a Pardubicích. Informanti diskusních skupin byli tedy vybráni nezáměrně, na základě dobrovolnosti a dostupnosti.

Z důvodu zachování jednotného rázu diskusní skupiny a dodržení rámcového scénáře byly všechny diskuse řízeny jedním externím facilitátorem. Délka jedné diskuse byla 90–120 minut. Scénář diskusí se zaměřoval na čtyři klíčové oblasti:

- 1) Zkušenosti sociálních pracovníků s vnímáním jejich profese, práce, povolání jinými profesionály i laiky
- 2) Zkušenosti ze spolupráce sociálního pracovníka a dalších profesionálů
- 3) Nástroje pro zvýšení prestiže profese sociální práce
- 4) Profesní zákon, profesní sdružení a sdružování sociálních pracovníků

Výstupy diskuse v jednotlivých klíčových oblastech - kategoriích byly zaznamenány jako shrnující protokol hlavních výroků s následným ověřením u informantů. Záznam prováděl nezúčastněný facilitátor. Redukce doslovného přepisu byla provedena vázáním k jednotlivým nadřazeným okruhům díky metodě otevřeného kódování (Hendl, 2008:209–210).

Pro úplnost je nutno dodat, že diskusní skupiny byly součástí půldenního odborného semináře, který měl kromě diskusí na programu i přednášku na téma profesionalizace a profesní identity sociální práce, které byly prezentovány předními odborníky na teorii sociální politiky a sociální práce v ČR (prof. I. Tomeš, prof. L. Musil, doc. T. Matulayová a další).

Výsledky – sociální pracovníci o sociální práci

Prvním důležitým zjištěním je fakt, že postřehy a zkušenosti sociálních pracovníků z praxe se jak v rámci jednotlivých skupin, tak i napříč regiony i napříč oblastmi výkonu sociální práce v drtivé většině shodovaly. Toto překvapivé zjištění lze přičítat několika okolnostem. První determinantou mohou být výsledky již proběhlých diskusí sociálních pracovníků z předchozích let, které byly publikovány. Dalším faktorem může být i výběr účastníků.

² Naprostou většinou informantů byly ženy, přesto je v textu používá pojem „sociální pracovník“. S plným vědomím toho, že může být někým považováno za diskriminační, se autor rozhodl používat toto označení z důvodu čistě jazykových a formálních.

Dobrovolnost jejich vstupu totiž může být i znakem toho, že se jedná o lidi smýšlející o profesi sociální práce s potřebou sdílet své zkušenosti a připomínky. Nutno dodat, že větší část výpovědí a vstupů nesla spíše negativní konotace. Nepatrný, i když jistý vliv na homogenitu výsledků může mít i doprovodná přednáška, která mohla nasměrovat úvahy sociálních pracovníků jistým směrem. A to až překvapivě. I přes tyto okolnosti lze považovat výstupy diskusních skupin za velmi relevantní pro další legislativní práce týkající se bezprostředně oboru sociální práce.

a) Sociální pracovníci a profese sociální práce

Nejprve uvádíme zjištění o sebereflexi sociálních pracovníků v rámci profese. Převážná většina sociálních pracovníků vnímá sociální práci jako samostatnou profesi, argumentuje přitom jak vnitřními, tak vnějšími znaky profese. Mezi vnitřní znaky patří soulad osobních hodnot s hodnotami sociální práce a schopnost sebe-vymezení mezi ostatními profesemi. Zatímco v ostatních profesích je výstupními kompetencemi hluboká znalost konkrétního vědního oboru (sociologie, psychologie, pedagogika atd.), výstupní kompetencí sociálního pracovníka je právě schopnost uplatňovat základy teorie a praktikovat metody vlastní dalším oborům. Specifikem kvalifikovaného sociálního pracovníka je schopnost propojovat a koordinovat další obory k řešení obtížné sociální situace klienta. K dalším niterným znakům patří i pocit sounáležitosti s ostatními kolegy – sociálními pracovníky. Dále informanti opakovaně uvádějí již známé vnější znaky profese – systém vzdělávání, etický kodex, legislativní oporu v zákoně o sociálních službách a také odborné kompetence. Přitom reflektují vlastními slovy a nestrukturovaně obecně uznávané kompetenční modely Havrdové (Havrdová, 1998), kompetence uvedené ve vlivné práci Malcoma Payneho (Payne, 2014) nebo prakticky pojaté kompetence dle Charlese Zastrowa (Zastrow, 1989).

b) Zkušenosti sociálních pracovníků s vnímáním jejich profese, práce, povolání jinými profesionály i laiky

První klíčovou otázkou se stala otázka vnímání profese sociální práce. Je to i jeden z argumentů používaných v diskusích při přípravě zákona o sociálních pracovnících, proto posloužila jako otázky otevírající samotné diskusní skupiny. Obvyklým informanti nejprve definovali současný stav z pohledu vlastních zkušeností a postojů, následně dodávaly nápady na možnosti řešení, které byly méně či více realistické. Při zkoumání vnímání profese je třeba zohlednit různé zainteresované strany, jejichž pohledy mohou být někdy protichůdné – jedná se o politiky, další spolupracující odborníky, širší veřejnost, zaměstnavatele, blízké osoby sociálních pracovníků a v neposlední řadě i samotné klienty.

Většina informantů se přiklání k názoru, že větší část veřejnosti, která nemá přímou zkušenost se sociální prací (ať už vědomě nebo nevědomě) ji vnímá spíše negativně, jako projev nadměrné kontroly a zásahu do integrity jedinců a rodin. A je to právě reflektovaná přímá zkušenost lidí se sociálními pracovníky, která dokáže změnit někdy hluboce zafixované představy vůči sociálním pracovníkům. K dehonestaci profese potom přispívá řada faktorů. Jedním z nejvýraznějších je budování stereotypu sociálního pracovníka – kontrolora a vykonavatele zvláště, který odebírá děti z rodin (film Kolja, seriál Ordinace v růžové zahradě, další seriály). Dále k tomu přispívá i negativní sentiment reportáží, ve kterých se objevuje sociální pracovník (slovy informantů – buď přichází moc brzy, nebo moc pozdě). Tento tlak pak vyvolává mezi veřejností nedůvěru v sociální práci. Dalším často frekventovaným názorem je veřejné mínění o sociálním pracovníkovi, jako úředníkovi, který přiznává dávky a služby u veřejnosti nepopulárním skupinám (rozuměj „z peněz slušných daňových

poplatníků“). Na dobrém obrazu nepřidává ani obecné označení sociálních pracovníků jako „socka“ nebo „sociálka“.

c) Zkušenosti ze spolupráce sociálního pracovníka a dalších profesionálů

Dobré výsledky sociální práce jsou velmi často závislé kromě jiného i na spolupráci sociálních pracovníků s profesionály jiných oborů (pedagogů, lékařů a dalších zdravotníků, psychologů, právníků atd.). Proto se v rámci diskusí zaměřila pozornost i na kvalitu mezioborové spolupráce. Sami sociální pracovníci potvrzují potřebnost takové spolupráce a reflektují pozitivní a negativní zkušenosti z ní. Kromě shrnujících tvrzení o dobré či špatné spolupráci vyčerpávají názory, které vyzdvihují nutnost budování vztahů s konkrétními profesionály, kteří potom plně respektují sociální pracovníky. Proti názorům, že lékaři nebo právníci se nechťejí se sociálními pracovníky bavit, že snižují nebo nerespektují jejich odbornost, zde stojí i řada těch, kteří mají pozitivní zkušenosti – jako příklad uvádějí případové konference nebo spolupráci v týmu konkrétní organizace. Zde reflektují informanti spíše nutnost odlišovat konkrétní osoby a jejich přístup, než generalizující pohled na ostatní profese.

Přítom dobré zkušenosti jsou tam, kde iniciátorem multioborové spolupráce jsou samotní sociální pracovníci, tedy tam, kde sociální pracovník svolává a koordinuje práci multidisciplinárních týmů. Zároveň se osvědčují ad hoc spolupráce ke konkrétním kauzám. Horší zkušenosti jsou tam, kde je sociální pracovník do týmu přizván jen formálně. To úzce souvisí i s problematikou vymezení kompetencí. Sociální pracovník je na rozdíl od ostatních odborníků profesionálem s průřezovými kompetencemi, zná základy ostatních profesí, což může být v multidisciplinárních týmech dvousečnou zbraní. Na jedné straně mohou sociální pracovníci vyvažovat a korigovat práci ostatních profesionálů, na druhé straně se setkávají se zpětnými vazbami, že svým „fušováním do řemesla“ ostatních narušují spolupráci a úspěšnou práci s klientem³. Přítom sociální pracovníci v zájmu pomoci klientovi cítí někdy nepochopení od ostatních, jde o problematiku odlišných cílů a někdy dokonce střetu zájmů (střetu zakázek) v rámci sociálního případu.

Jako negativní zkušenosti z mezioborové spolupráce uvádějí dále informanti to, že ostatní profesionálové nejsou dostatečně informováni o tom, co může sociální pracovník činit, že ostatní nerespektují jejich odbornost a mají je spíše za pracovníky druhého řádu (pečovatele). Poměrně pregnančně vyjádřila svou nespokojenost se spolupráci s ostatními uvedla sociální pracovnice obecního úřadu, která uvedla, že jí na stole skončí to, co nikdo jiný dělat neumí, nechce nebo co není komu jinému dát. Přítom menší respekt ke své odbornosti pocítují spíše sociální pracovníci menších NNO od veřejné správy. Jako rezervu reflektují sociální pracovníci i fakt, že v řadě případů přicházejí pozdě, jsou informováni ve chvíli, kdy již nelze postupovat v rámci prevence, ale je třeba zásahu (např. v rámci sociálně právní ochrany dětí nebo péče o seniory).

Jako možné nástroje pro lepší prosazení multioborové spolupráce by podle informantů mohlo sloužit ujasnění a transparentní nastavení financování složek multidisciplinárních týmů a také transparentnější komunikace s klienty o kompetencích a významu profesionálů v rámci jeho případu a přizpůsobení nároků jednotlivých členů týmu na klienta.

d) Nástroje pro zvýšení prestiže profese sociální práce

Velmi vysoká míra shody panuje v otázkách zvýšení prestiže sociální práce, názory a nápady jsou formulovány na třech úrovních – individuální (co může udělat každý sociální pracovník)

³ Nezávisle na sobě to reflektovali zástupci jiných profesí – psychologové a zdravotníci

a společenská (co mohou udělat zástupci sociálních pracovníků) a politicko-ekonomická (sociální práce v kontextu politické a ekonomické situace státu).

Na individuální úrovni je nejčastěji reflektován trpělivý a dlouhodobý profesionální výkon s ohledem na hodnoty a podle metod sociální práce. K takovému výkonu patří i zařazování nových metod a přístupů, které jsou efektivní v jiných (zahraničních) zařízeních. Tento bod tedy úzce souvisí i s potřebností celoživotního vzdělávání jak v oblasti metod práce, tak v oblasti osobnostních předpokladů. Tento individuální rozměr má i nadosobní přesah, patří do něj i aktivní osvěta blízkého okolí samotných sociálních pracovníků.⁴ Dobře reprezentovat sociální práci mohou jen sociální pracovníci, kteří mají potřebnou kvalifikaci v kombinaci s osobnostními předpoklady. Sociální pracovník je i nositelem hodnot, které žije a je příkladem lidem v blízkém okolí.

Druhá úroveň vnímání možností zlepšení prestiže sociální práce je úroveň společenská. Výše byly jako jeden z rizikových faktorů uvedeny i mýty a stereotypy veřejnosti o sociální práci. Jako nástroj jejich prolomení prezentují informanti opakovaně to, že až přímá konfrontace a zkušenost s opravdovým sociálním pracovníkem mění v lidech jejich dlouho zakořeněné postoje. Dobrou praxi sociální práce získávají lidé tedy až skrz vlastní zkušenost. Problém příkladů dobré praxe je v tom, že v řadě případů není veřejností dobrá praxe pozitivně vnímána, proto je třeba sebevědomě prezentovat nejen dobrou praxi samou, ale osvětově působit i v tom, co jsou hodnoty sociální práce a co je tedy dobrá praxe.

Dalšími nástroji pro zlepšení mediálního obrazu by mohly být výrazné osobnosti sociální práce, které by ji dovedli pravidelně a pozitivně prezentovat v masmédiích. Dobré mediální prezentaci sociální práce by přispěla tedy i významná osobnost sociální práce s mediálním potenciálem. Jistá část informantů vidí potenciál i v podpoře profesní organizace nebo asociací, které by měly oblast public relations mít jako jednu z oblastí činnosti.

Jako nástroj pro prolomení uvedených stereotypů uvádějí informanti opakovaně to, že až přímá konfrontace a zkušenost s opravdovým sociálním pracovníkem mění v lidech jejich dlouho zakořeněné postoje. Dalšími nástroji pro zlepšení mediálního obrazu by mohly být výrazné osobnosti sociální práce, které by ji dovedli pravidelně a pozitivně prezentovat v masmédiích.

Třetí úroveň je úroveň politicko-ekonomická, ve které informanti reflektují kromě touhy po zvýšení finančního ohodnocení sociální práce i politickou podporu správného řešení témat sociální práce. Populistické excesy politiků vůči některým cílovým skupinám sociální práce jdou proti prestiži této profese a sociální pracovníci toto pociťují i ve své práci, především ve veřejné správě, kdy se dostávají do náročných situací mezi mlýnskými kameny etické praxe a zadání zaměstnavatele. Sociální pracovníci z neziskových organizací zase někdy trpí na obecnou nenávistnou rétoriku některých politických reprezentantů vůči neziskovému sektoru.

e) Profesní zákon a profesní organizace sociálních pracovníků

Téma profesního zákona a profesní komory sociálních pracovníků bylo posledním okruhem v diskusích, bylo logickým vyústěním předchozích témat a dříve nebo později se k němu sami sociální pracovníci dostávají - ať už v pozitivních, nebo negativních konotacích. Zásadní otázkou v rámci tohoto tématu byla potřebnost zákona o sociální práci nebo sociálních pracovnících, jistá terminologická i obsahová nejasnost byla v názvu případného zákona.

⁴ Řada sociálních pracovníků reflektuje i rozpaky ve chvíli, kdy má prezentovat ve společnosti svou práci, a to právě pro její nízkou společenskou prestiž.

Zákon o sociální práci jako profesi by byl zřejmě sociálními pracovníky lépe přijat, než zákon o nich samotných (o sociálních pracovnících). Pokud by zákon o sociální práci vzniknul, mohlo by být pozitivem jisté shrnutí současné roztržičnosti právních norem v sociální oblasti. Takový zákon by měl obsahovat i nástroj ochrany jak klientů, tak i sociálních pracovníků.

Při tvorbě zákona je jako nezbytná nutnost vnímána meziresortní spolupráce a participace samotných sociálních pracovníků z praxe, jako těch, kteří mohou korigovat případné nesoulady. Přitom zaznívají i názory na potřebnost profesní komory, jako instance, která řeší to, na co zákon nepamatuje.

Přitom k potřebnosti profesní organizace (nejčastěji se mluví o profesní komoře) jsou mezi samotnými sociálními pracovníky zatím patrné rozpory. Je zde většina těch, kteří profesní komoru respektují jako nástroj kontroly a etickou autoritu oboru. Mezi nimi je spíše tendence respektovat pouze dobrovolné členství v komoře, což však prakticky stojí proti jejímu bytostnému principu veřejnoprávní samosprávné korporace. Sociálních pracovníků, kteří vnímají potřebu povinného členství se v diskusích účastnilo vždy jen několik jednotlivců. Zastánci existence profesní organizace sociálních pracovníků si od ní slibují především zvýšení vážnosti profese, jak v očích veřejnosti, tak v očích ostatních profesionálů, jakož i zvýšení vlastního sebevědomí sociálních pracovníků. Dalším opakovaným argumentem spíše deklaratorního charakteru je schopnost komory hájit. Argumentem pro existenci komory je i to, že se jedná o autoritu, která jasně definuje kompetence a pravomoci při výkonu sociální práce.

Na druhé straně jsou zde i názory, že profesní organizace není potřebná, tento postoj vychází zejména z obavy o to, aby někdo neznalý praxe řídil sociální pracovníky dokonce se objevuje i názor, že profesní komora byla pouze dalším nástrojem pro kverulanty z řad klientů.

Stále tu zůstává řada sociálních pracovníků, kteří reflektují nedostatek informací pro utvoření názoru na nutnost profesní organizace. A nakonec se nezdá, že můžeme setkat i se zaměřováním profesní organizace s organizací odborovou.

Diskuse výsledků

Zjištění vzešlá z diskusních setkání korespondují i s výsledky Musilovy monografie, ve které uvádí následující 5 trendů v oblasti výkonu sociální práce:

- „... • *tendence k institucionalizaci,*
- *tendence k profesionalizaci,*
- *mění se obsah sociální práce, rozšiřování jejího záběru a pronikání do nových oborů: zdravotnictví, školství a trestní justice,*
- *specializace a vnitřní strukturace oboru a*
- *privatizace...*“ (Musil a kol., 2017:496).

Velkou roli v názorech a postojích sociálních pracovníků stále hraje relativně nízká informovanost o profesi samotné, jejím aktuálním pojetí (definice činností sociálního pracovníka v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách) a aktuálním stavu připravované legislativy. Nízké vědomí profesní identity sociálních pracovníků se odráží i v relativně

nízkém počtu sociálních pracovníků, kteří reflektují potřebu být příslušníkem profese s jejími atributy – zde zejména potřebou etické komise a podpůrné role při negativní medializaci. Přesto jsou zde profesionálové, kteří mají ucelený logický rámec přemýšlení o sociální práci jako svébytné profesi a dokáží jasně argumentovat její specifika mezi dalšími obory. Tito jsou zpravidla členy některých dobrovolných sdružení sociálních pracovníků. Jedná se především o pracovníky neziskových organizací.

Ve výsledcích nepřekvapuje reflexe negativní medializace, ta je objektivní a věnovali se jí již některé výzkumné aktivity založené na obsahových analýzách.

Problematika multidisciplinárních týmů a pozice sociálního pracovníka v nich bude do budoucna jistě předmětem dalších diskusí postavených na dobré praxi. Multidisciplinární přístup se ukazuje jako efektivní východisko pro řešení nových nepříznivých situací v rychle se měnící sociální realitě. V tuto chvíli není odpovídající český teoretický dokument, který by popisoval specifika sociální práce jako oboru v multidisciplinárním přístupu při řešení obtížných sociálních situací člověka. Sociální práce v kontextu multidisciplinarit je sice vnímána jako jeden ze zainteresovaných oborů při řešení sociálních problémů jednotlivců, rodin nebo komunit. Není však reflektován ve svých specifických oproti oborům ostatním. Právě to může být významným důvodem, proč sociální pracovníci reflektují diskomfort v multidisciplinárních týmech.

Převládající skeptické postoje k vytvoření profesní organizace sociálních pracovníků lze přičítat mj. i nízké celkové informovanosti o funkcích takové korporace. Obava zaměstnavatelů z odborové činnosti i obava sociálních pracovníků z přebujelé administrativy je zřejmá, lze jí přikládat i efektům, které obvykle doprovázejí jakékoli zásadnější změny (v práci, v osobním životě, kariéře atd.).

Závěr

Díky řadě diskusí se sociálními pracovníky máme další významný zdroj informací o stavu v rámci profese sociální práce. Z výše uvedeného je třeba vypíchnout, že je řada sociálních pracovníků, kteří přemýšlejí nejen o své práci, ale i jejích rysech a okolnostech dobrého výkonu – přemýšlejí o ní jako o profesi, byť třeba někteří z nich bezděčně, což bylo patrné při sledování toku jejich argumentace.

Věcný záměr zákona o sociálních pracovnících reflektuje kromě příspěvků připomínkových míst i hlasy sociálních pracovníků. Je dobře, že je zde další relevantní zdroj informací přímo z praxe, tedy z terénu, ve kterém se profese utváří. Práce na profesionalizaci sociální práce a její legislativě budou pokračovat zřejmě až v následujícím roce, proto je dobré, že sociální pracovníci neustávají v prosazování svých názorů prostřednictvím podobných platforem, byť někdy s protichůdnými názory a reakcemi. Vypovídá to cosi o tom, že profese žije a je plná lidí s názorem a lidí schopných ho prosazovat, což je jistě dobrá zpráva kromě jiných i pro samotné klienty sociální práce.

Výsledky tohoto šetření budou dále sloužit k podpoře i dalších sociálních pracovníků v aktivním angažmá v prosazování svých potřeb a názorů u zaměstnavatelů, lokálních politiků a dalších zainteresovaných stran. Pokud bude o sociální práci slyšet i v pozitivní konotaci, bude to pro profesi jen a jen dobře.

Použité zdroje

HENDL, J. 2008. *Kvalitativní výzkum. 2. aktual. vydání*. Praha: Portál.

HŮLE, D. 2015. *Komora jen zvýší skupinové sobectví v sociální práci* [online]. Sociální práce / Sociálna práca [19. 6. 2017]. Dostupné z:
<http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=697>

JANEBOVÁ, R., MUSIL, L. 2007. Mýty o roli sociálních pracovníků a pracovníc. *Sociální práce / Sociálna práca*, 7(1), 50–61.

MPSV ČR. 2015. *Projekt Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce/Realizované akce* [online]. Praha: MPSV ČR. [22. 3. 2017] Dostupné z:
<http://www.mpsv.cz/cs/18593>

MUSIL, L., BAREŠ, P., HAVLÍKOVÁ, J. 2017. *Výkon profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR* [online]. Praha: VÚPSV ČR. [3. 6. 2017]. Dostupné z:
http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_421.pdf

MUSIL, L. 2008. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce / Sociálna práca*, 8(7), 60–79.

GREENWOOD, E. 1957. Attributes of Profession. *Social Work*, Jul 1957, 2(3), 45–55. London: NASW, Oxford Press.

HAVRDOVÁ, Z. 1998. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: Osmium.

PAYNE, M. 2014. *Modern Social Work Theory* 4th Ed., Palgrave.

ZAJACOVÁ, M. 2014. *Profesionální sociální pracovník v současné společnosti* [online]. Sociální práce / Sociálna práca. Dostupné z:
<http://socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=676> [3. 6. 2017]

ZASTROW, C. 1989. *The Practice of Social Work*. Chicago: Dorsey Press.